

EMLEKBESZÉD

GÜLL VILMOS TÁRSULATUNK MÁSODTITKÁRA FELETT.

(1876 1909.)

A Magyarhoni Földtani Társulat 1910. évi február hó 10-iki közgyűlésén tartotta:

TIMKÓ IMRE m. kir. osztálygeológus.

(Arcképpel.)

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Meggyűjtva az emlékezés fátylóját, bepillantást nyertünk az imént Társulatunk egy kiválóan érdemes tiszteleti tagjának, — hosszú időn át elnökének — tevékeny életébe. S ha szomorúsággal emlékeztünk meg elvesztéséről annak, aki a természetnek rendes menete szerint tisztes életkor határáig, szellemi tehetségének teljességét szabadon kifejthette, érvényesíthette; mennyivel szomorúbb s lehangolóbb a kegyeletnek az az adója, a melylyel társulatunk egy fiatal, buzgó tagja emlékének tartozunk, akit a sors kegyetlen szeszélye — mintán a sok küzdelem után végre tehetségének megfelelő munkakörhöz jutott — még sokat ígérő tevékenysége küszöbén körünkől kiragadott. Kegyeletes szívvel idézzük fel emlékét ezen a helyen GÜLL VILMOSnak, Társulatunk fáradhatatlan másodtitkárának, aki mult évi közgyűlésünk alkalmával itt ült még közöttünk ifjú hévvel s pezsgő munkakedvvel vevén részt a Magyarhoni Földtani Társulat munkás életében. Gondoljunk vissza reá oly szeretettel, amilyennel ő intézni segítette s a milyen buzgalommal törekedett felvirágoztatni kis hatáskörében is Társulatunk ügyeit.

Egy fiatal élet hirtelen kilobbanása mély részvétet vált ki minden érző ember szívében; bánatot, szomorúságot, fájdalmat azokéban, kik az elhunytban fáradhatatlan, önzetlen munkatársat, szerető barátot vesztek. Néhány hónapja, hogy megrendülve állottuk körül ravatalát, elbucsuzva örökre tőle, de az idő korántsem volt elegendő arra, hogy bánatunk megenyhüljön s megnyugvás és megengesztelődés szálljon a szívénkbe a halállal szemben, amely őt oly váratlanul ragadta el tőlünk. Újra meg újra megszólal lelkünkben a kérdés, miért kellett elvesztenünk őt oly korán? Miért kellett eltemetnünk vele annyi reményt, miért nem nyúl-

tak évei addig, míg nehéz küzdelmek árán kivított pályáján munkájának, sikereinek gyümölcsét is élvezhette volna? Ha a tisztér öregkor határán oltja ki a sors éltünk mécsét, ott a természet rendjén még okunk van megnyugodni, de alig találunk okot a megnyugvásra itt. A kegyetlen sors elleni rezignációnkat, kínzó kétségünket csak az enyhíti némiképp, hogy a mit elköltözött barátunk rövid földi pályája alatt tett, munkált, alkotott, az mind szép, jó, nemes volt s arra való, hogy alakját tiszta fényességben szívéünkbe vésvé megőrizzük. Engem tizen-néggy éves ismeretség s ugyanannyi éves barátság kötött GÜLL VILMOS-hoz, aki előzékenységével, becsületes jó szívével rajtam kívül is sok barátot szerzett.

A geológiai kutatás terére 1900-ban lépett, mint 24 éves ifjú. Erős és türelmes akaratát, ítéletének nyugodt biztosságát, elméjének érettségét s egész egyéniségének teljes kiforrottságát — amely rendszeren csak gazdag élettapasztalatoknak köszönhető — megcsodáltuk az ifjában. Hogy és honnan lépett a fiatal kezdő, mint egész ember az életbe, gyermek- és ifjúkorából néhány adattal kívánom megvilágítani.

GÜLL VILMOS 1876. évi október hó 22-én született Pozsonyban. Édesatyját egész kis korában elvesztvén, már úgyszólván gyermekéveiben nehezdednek rá az önfentartás gondjai. Német anyanyelve dacára már az elemi iskolában elsajátítja teljesen a magyar nyelvet úgy, hogy mint 13 éves harmadik reáliskolás tanulót őt ajánlják tanárai egy ezredes fiának a magyar nyelvben való oktatására. Mint a pozsonyi főreáliskola tanulója diákeveiben órák adásával tartja fenn magát; még vakációit is üdülés és szórakozás helyett a pozsonyi törvényszék telekkönyvi hivatalában erős munkában tölti, ahol PETÖCZ GÁBOR törvényszéki elnök juttat neki szerény jövedelmet, annak elismeréséül, hogy fiát kiváló sikerrel tanította. Elvégezvén Pozsonyban középiskoláit, a pesti tudományegyetemen a bölcsészeti fakultás természetrajz-kémiai szakcsoportjára iratkozik be s az önfentartás nehéz munkája folytatódik itt. Az életküzdelem korán férfissá edzette a gyermeklelket; mert a sors a játszó gyermekorból neki bizony majdnem semmit sem juttatott. A munkában kellett keresni, mint láttuk, fentartóját, örömét, szórakozását. Mily keserű sorsa ez egy gyermek és ifjú léleknek, mikor az élet gondtalan élvezetének öröme helyett a becsületes szegénység jut csak osztályrészüül, mely nem kér, hanem kemény munkával küzdi ki nemcsak mindennapi kenyerét, de tudományát is, amelylyel hazájának óhajt szolgálni. Elvégezvén egyetemi tanulmányait, a budapesti V. ker. főreáliskolában látjuk, mint tanárt működni. Ebben az időben megnősült, nőül vevén 1899-ben MÁJER REGINA úrhölgyet. A családi tűzhely vonzotta lelkét, hogy abban megpihenjen, kárpótlást leljen gyermek és ifjú évei küzdelmeiért. 1901-ben született TIBOR s 1908-ban VILMA gyermekük.

Az 1900. év október havában DARÁNYI IGNÁC földművelésügyi miniszter a m. kir. Földtani Intézethez geológussá nevezte ki. E minőségében mindjárt kezdetben egy évet töltött a magyaróvári gazdasági akadémián, mint vendéghallgató, hol néhai CSERHÁTY SÁNDOR és dr. KOSSUTÁNY TAMÁS tanárok laboratóriumaiban talajismereti buvárkodást folytatott. Az 1901-ik év nyarán már részt vesz az országos geológiai felvételekben, még pe-

Güll Vilmos
2. sikkár

dig kezdetben dr. PÁLFY MÓR oldala mellett Offenbánya, Muncsel, Lupsó, Mogos vidékén, majd TREITZ PÉTER társaságában Dunavecse környékén. Mint az agrogeológiai osztály tagja ebben az évben már önállóan dolgozott Szalkszentmárton vidékén, melyről szóló munkáját 1902-ben közli «Agrogeológiai jegyzetek Dömsöd és Tass vidékéről s a Csepelsziget déli részéről» címmel a Földtani Intézet 1902-iki Évi Jelentése. Az 1903-ik év nyarán folytatja felvételi munkálatait a Nagy-Magyar-Alföldön. Vizsgálati eredményei «Agrogeológiai jegy-

zetek Kunszentmiklós és Alsódabas vidékéről» címen jelennek meg 1904-ben. Ezt követik 1905-ben «Az Öreg Duna mentéről»; 1906-ban «A Duna jobbpartjáról és Ujhartyán vidékéről»; 1907-ben «Irsa, Czegléd és Örkény közötti területről»; továbbá «Nagykörös, Lajosmizse és Tatárszentgyörgy közötti területről» a Földtani Intézet Évi Jelentéseiben megjelent munkái. Kéziratban maradt az 1908. évi felvételeinek eredményeit összegező «Agrogeológiai jegyzetek Baracspusztá, Ladánybene és Tatárszentgyörgy vidékéről» című munkája, továbbá jegyzetekben hagyta reánk utolsó, 1909. évi országos felvételi munkáját a «Sebes-Körös völgyének talajviszonyairól». Munkái német nyelven is megjelentek a Jahresberichte der kgl. ungar. geologischen Anstalt 1905—1908-iki köteteiben. Ezek mindegyikében értékes geológiai s talajismereti megfigyelési adatok vannak lefektetve. Ezeket az adatokat mindazok, kik Alföldünk fölötté változatos talajviszonyaival, nem egyszerű s meg korántsem teljesen tisztázott geológiájával foglalkoznak, kellő értéke szerint fogják becsülni. 1902-ben LIFFA AURÉL és társaságomban részt vett az Ecsedi láp agrogeológiai felvételében, melyről szóló munka «Az Ecsedi láp agrogeológiai viszonyai» címen 1905-ben a Magyar Királyi Földtani Intézet Évkönyve XIV. kötetében jelent meg, németül pedig «Über die agrogeologischen Verhältnisse des Ecsedi Láp» címen a Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. Ung. Geolog. Anstalt XIV. Band. 5. füzetében, 1906-ban.

Fáradtságot nem ismerő buzgó munkatársunk volt ebben a közös vállalkozásunkban is úgy kint a felvételeken, mint bent a laboratóriumi munkánál. Figyelemreméltó cikké jelent meg a Földtani Közlöny XXXV. kötetében 1905-ben A talaj alkotó részeinek csoportosításáról, a melyben Atterberg Albert svéd pedologusnak munkálata nyomán hazai talajaink fizikai elemeit amazével egybevetve csoportosítja. Az 1907-ik év telén rövid idei külföldi tanulmányuton volt, a mikor is Bécs, Prága, Möckern, Halle, Berlin geológiai- és gazdasági muzeumait és talajismereti laboratóriumait tanulmányozta. Nagy örömmel és lelkesedéssel indult utjára, amelyről jelentésében a többek között így emlékezik meg: «Közvetlenül átérzem az ilyen kiküldetés nagy hasznát, mert hisz a közvetlen szemlélés hatása alatt nemcsak a látókör tágul, hanem az ítélő képesség is nagyban fokozódik. Két olyan tényező nyer tehát tápot, amelyek nemcsak a személyre, hanem az intézményre is nagyfontosságúak.»

Munkásságának jelentős részét tette a Földtani Intézet összes kiadványai, továbbá a Földtani Közlöny németnyelvű részének szerkesztése. Fáradhatatlan volt az a buzgalom, amelylyel e reá bizott terhes munkát végezte. Fordításaiban nem a lélek nélküli egyszerű át-

ültetés volt irányelve, hanem igyekezett a legklasszikusabb német nyelven visszaadni a magyar szerzők munkáit. Ez irányban való fáradozását és sikereit a külföldiek számos esetben elismeréssel honorálták. Hazai szerzők geológiai munkáinak buzgó ismertetője volt KEILHACK Zentralblattjában s úgy a magyar, mint a német geológiai munkáknak Közlönyünkben. Társulatunk ügyét úgy titkársága idején, mint azelőtt mindig szíven viselte. Gondosan gyűjtötte a tagokat, lelkesen toborzott liveket társulatunk szellemi s anyagi ereje gyarapítására. Tevékeny részt vett az elmúlt év tavaszán a Budapesten ülésező Első Nemzetközi Agrogeológiai Konferencia előkészítése és rendezésében, a melynek egyzersmind egyik agilis jegyzője volt. Lelkesedéssel nyújtott segédkezet e konferencia munkálatainak szerkesztésére, amely munkálatokban jelent meg utolsó dolgozata, a konferencián tartott előadása: Über die Darstellungsmethoden agrogeologischer Übersichts und Spezialkarten címmel.

A sokoldalú fáradhatatlan munkásság közepett pihenőt kis családi fészkeben keresett. Rajongásig szeretett családjá körében kárpótlást talált sok nélkülözéssel és küzdelemmel teli gyermek és ifjú éveieért; erőt és kitartást férfikora munkálkodásához. Szerető gonddal tervezgette gyermekeinek nevelését. Jólétet és boldogságot akart biztosítani nekik, hogy ne érezzék soha a sors mostohaságát, az élet keserüségét, amiből neki gyermekeibeiben annyi jutott. A szerető férj, gondos jó apa tervezgetéseit keresztül huzta a kegyetlen végzet.

A mult év november hó 14.-én még örömmel vette körül kised családjá, szeretettel becézte kicsi gyermekeit, jókedvvel dolgozott, derült arccal járt közöttünk s másnap november hó 15.-én reggel könnyező szemmel álltunk halottas ágya mellett. Nemesen érző becsületes jó szíve megszűnt dobogni. Mélységes bánattal kísértük sirjába, átérezve veszteségünk nagyságát! Munkás ideális célok felé törekvő fiatal élet lett benne a halál áldozata.

Társulatunk nevében dr. KOCH ANTAL elnökünk bucsuztatta el halottunkat, mint a Magyarhoni Földtani Társulat szorgalmas buzgó és fáradhatatlan másodtitkárát; PAPP KÁROLY dr. osztálygeológus pedig a szeretett kartársnak mondott utolsó istenhozzádot.

Egy szép jövő szállt vele sirba ; mert aki önbíralattal, öntudatosan, képességeinek tiszta felismerésében — távol minden nagyzástól — higgadtan és józanul munkálkodott fiatal korában : abban egy szép jövő zálogát birhatjuk. Saját erejét tárgyilagosan meg tudta itélni s szerényen minden önhittség nélkül is hozzá járult ereje és legjobb tudása szerint a hazai geológiai — speciálisabban a talajismereti tudomány színvonalának emeléséhez. Nem kívánczolt előre a nagyok közé soha, az úttörők. útjelzők sorába sem, hanem a másod, harmadsorba vagy még hátrább

csupán, de abban a sorban derekasan megállta helyét. Minden megbízatásában szorgalmas, lelkes, okos tudott lenni. Nem egyes műveivel, mint inkább szereplése egészével szerzett érdemet megemlékezésünkre. A Magyarhoni Földtani Társulat, mint buzgó másodtitkárának megfogja őrizni emlékét épp úgy, mint mindazok, akik őt megismerve szeretni, tisztelni és becsülni tudták. Pályafutása rövid — ifjúsága rögzös, göröngyös út volt, férfikora a családi boldogság rózsás útja, a mely fájdalom korán, nagyon gyorsan megszakadt. Emléke maradjon közöttünk!

*

A Magyarhoni Földtani Társulat az elhunyt emlékének, a jegyzőkönyv tanúsága szerint, a következőképpen adózott:

•Az 1909 december hó 1-én tartott ülésén, dr. KOCH ANTAL egyetemi tanár, társulati elnök megnyitván a szakülést, mély megilletődéssel és őszinte fájdalommal bejelenti azt a nagy veszteséget, mely társulatunkat, tíz éven át volt munkás tagjának és három éven keresztül buzgó másodtitkárának, GÜLL VILMOS m. kir. agrogeológus urnak folyó évi november hó 15-én történt váratlan halálával érte. Mivel az elhunyt kedves barátja és tisztvársa TIMKÓ IMRE tagtársunk méltón meg fog emlékezni az elhunytak élete folyásáról és tudományos működéséről, csak azt kívánom itt még bejelenteni, hogy ezen gyászeset alkalmából társulatunk is sietett az elhunytak szelleme iránti háláját és kegyeletét leróni, a midőn:

1. nagy számmal megjelentek társulatunk tagjai az elhunytak ravatalánál;
2. társulatunk nevében is gyászjelentést adtunk ki;
3. koszorút helyeztünk el az elhunytak ravatalára;
4. elnöki minőségemben a végbucsun néhány szavát intéztem az elhunyt drága tisztvárs szelleméhez és
5. az elhunyt busan visszamaradt családtagjainak mély részvétünket kifejeztük.

Kérem az Elnökségnek emez intézkedéseit szives tudomásul venni. A szakülés az elmondottakat szomorú tudomásul veszi.

A megboldogult özvegyéhez: szül. MAJER REGINÁHOZ a gyászeset alkalmából DARÁNYI IGNÁC m. kir. földművelésügyi miniszter ő excellenciája, társulatunk tiszteletbeli tagja részvétiratot intézett és a temetésen is képviseltette magát. A m. kir. Földtani Intézet stefánia-uti palotáján három napig lengette az őszi szél a gyászlobogót. Temetése 1909 november hó 17-én d. u. 4 órakor volt a rákoskereszturi új temető halottas házából. A végtisztességen megjelentek a m. kir. Földtani Intézet összes tagjai s alkalmazottai IGLÓI SZONTAGH TAMÁS dr. királyi tanácsos aligazgató vezetésével, minthogy LÓCZY LAJOS dr. egyetemi tanár, intézeti igazgató ekkortájt Londonban időzött. Azonkívül ott voltak a Magyarhoni Földtani Társulat elnöksége s választmánya, továbbá a Természettudományi Társulat számos tagja, és az elhunytak igen sok tisztelője. A katolikus egyházi szertartás végeztével dr. KOCH ANTAL társulatunk elnöke a következő szavakkal bucsuztatta el a megboldogultat:

Drága Halott! Szomorú érzelmekkel lépek bus ravatalod elé, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat nevében a végbucsu néhány szavát intézzem elköltözött szellemedhez. Áldásdus életedben, mely sajnos oly hamar megszakadt, mint társulatunk tagja és közel három évig volt másodtitkára, oly buzgalommal és

szép sikerrel szolgáltad annak ügyeit, hogy lehetetlen mély hálával meg nem emlékeznünk ezen kiváló működésedről is. Hálás elismerésünket vidd magaddal sírodba; drága emlékedet hiven megfogjuk őrizni Társulatunk kebelében is! Derék volt tisztársunk! Isten veled!

A m. kir. Földtani Intézet nevében dr. PAPP KÁROLY m. kir. osztály-geológus a következőképen bucsuztatta el boldogult kartársunkat:

Gyászoló Gyülekezet! Küzdelem az élet, nyugvás a halál! E koporsó födele küzdelemteljes életet, sok szép reményt és örömet zárt le. Mert aki e koporsóban immáron örök álmát alussza, életében a munkából bőven kivette a részét, hírnévhez is jutott s férfikora hajnalán a boldogságban is volt része. De miként a vándormadarat a zord idő más hazába üzi, úgy üzött Téged is drága Barátom a sors ádáz keze a tulvilági hazába. Nagyon is korán csapott le Rád a zord idő fagyos szele, hisz fészkedet alig hogy felépítetted, kicsinyeidet még szárnyra sem bocsáthattad, s már is eltávoztál közülünk. Pedig mi, bánatos tisztársaid, még sok szép reményt fűztünk munkásságodhoz.

Gyászoló Gyülekezet! Alig kilenc éve, hogy GÜLL VILMOS a m. kir. Földtani Intézet agrogeológiai osztályába belépett, de ez alatt a kilenc év alatt fáradhatatlan munkásságával valamennyiünk tiszteletét és becsülését kivívta. Az országos agrogeológiai felvételekben szorgalommal vett részt s úttörő munkái az Öreg Duna mentéről, a Duna—Tisza közének löszdombjairól és futóhomok buckáiról tisztes nevet biztosítanak neki mindenkoron a magyar geológiai irodalomban. Alig pár hete, hogy a külső munkálatokból, az Aradvidéki síkságról megérkezett s szűkebbkörű kartársaival nagyratörő terveket szőtt a Nagy Magyar-Alföld talajviszonyainak földerítéséről. S ime mind ezt a sok szép tervet megakasztotta most az a rejtélyes mélység, aminek a neve: Halál.

Mindenható Uristen! Aki a tudós lángelméje előtt ép olyan elérhetetlen magasságban vagy, mint a tanulatlan ember értelme fölött, aki életet és halált osztogatsz szegénynek és gazdagnak egyaránt: tekints alá magas trónusodról s adj nyugodalmat e koporsó csendes lakójának, de adj enyhülést és vigasztalást itt maradt övéinek, a gyászba borult özvegynek és a kis árváknak.

Elköltözött Barátom és Tisztársam! Te immár az örökkévalóság hazájában vagy, a hol sem földi küzdelem, sem emberi hiúság, sem öröm, sem fájdalom többé nem háborgatnak; de mi itt maradtak, a kik tovább járjuk az élet útját, szomorúan álljuk körül koporsódat s fájó szívvel bocsátunk utolsó utadra. Szavamat ugyan már nem hallod, de azért mégis bucsuzót mondok Neked a Földtani Intézet összes tagjai és személyzete nevében: Kedves Kartársunk, GÜLL VILMOS, Isten Veled!